

Sygn. akt III AUa 674/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 października 2012 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Michał Bober
Sędziowie:	SSA Aleksandra Urban (spr.) SSO del. Alicja Podlewska
Protokolant:	Aleksandra Portaszkiewicz

po rozpoznaniu w dniu 18 października 2012 r. w Gdańsku

sprawy J. T. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o ustalenie

na skutek apelacji J. T. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Włocławku

z dnia 20 grudnia 2011 r., sygn. akt IV U 542/11

zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję i ustala, że J. T. (1) podlega ubezpieczeniom społecznym w okresie od 01 stycznia 1999 r. do 29 czerwca 2007 r.

Sygn. akt III AUa 674/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 13.05.2011 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. stwierdził, iż z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej J. T. (1) podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym tj. emerytalnemu, rentowemu, wypadkowemu w okresie od 01.01.1999 r. do 20.08.2009 r.

Odwołanie od niniejszej decyzji wniósł J. T. (1) podnosząc, że w uzasadnieniu decyzji ZUS Inspektorat w L. podał iż od dnia 29.06.2007 r. była ogłoszona upadłość podmiotu gospodarczego prowadzonego przez skarżącego, która to upadłość została zakończona prawomocnym postanowieniem z dnia 20.08.2009 r. W uzasadnieniu decyzji ZUS Inspektorat w L. podnosił okoliczność orzeczenia wobec skarżącego zakazu prowadzenia działalności gospodarczej postanowieniem z dnia 30.12.2008 r. przez Sąd Rejonowy we Włocławku w sprawie sygn. akt V Gzd 1/08. W ocenie skarżącego istnieje wewnętrzna sprzeczność w decyzji organu rentowego, zarówno co do zasady określania

okresu ubezpieczenia skarżącego, ale także do określenia tego okresu. Skoro ZUS podnosi okoliczność orzeczenia wobec skarżącego zakazu prowadzenia działalności gospodarczej to naliczanie składek winno być zaprzestane od daty prawomocności tej decyzji a nie od daty zakończenia upadłości. W ocenie wnioskodawcy organ rentowy w ogóle nie wziął pod uwagę postanowienia Sędziego Komisarza ze stycznia 2008 r. zezwalającego skarżącemu mimo trwania postępowania upadłościowego na prowadzenie działalności gospodarczej. Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie wyjaśnił sprzeczności pomiędzy decyzją Sędziego Komisarza zezwalającą na prowadzenie działalności gospodarczej a orzeczonym zakazem na prowadzenie tejże działalności. W tym stanie sprawy decyzja w ocenie skarżącego jest przedwczesna i winna być uchylona w całości a sprawa przekazana Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych do ponownego rozpoznania.

W piśmie procesowym z dnia 12.12.2011 r. J. T. (1) podniósł, iż zarzut organu rentowego prowadzenia działalności gospodarczej wbrew zakazowi orzeczonemu przez Sąd jest nietrafny, gdyż do chwili obecnej, mimo zakończenia postępowania upadłościowego syndyk nie przekazał wnioskodawcy majątku i całości dokumentów księgowych, przez co uniemożliwił mu zakończenie działalności gospodarczej i ostateczne rozliczenie się z ZUS, jak i US. Z uwagi na powyższe J. T. (1) wniósł o oddalenie powództwa w całości.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych podtrzymał całkowicie zaskarżoną decyzję i wniósł o oddalenie odwołania.

Wyrokiem z dnia 20 grudnia 2011 r. Sąd Okręgowy we Włocławku – IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie ubezpieczonego.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł o następujące ustalenia faktyczne. W dniu 14.05.1996 r. J. T. (1) uzyskał wpis do ewidencji działalności gospodarczej. Faktyczne prowadzenie działalności gospodarczej w postaci zakładu mechaniki pojazdowej i precyzyjnej -sklep motoryzacyjny rozpoczął z dniem 01.01.1999 r. W dniu 29 czerwca 2007 roku Sąd Rejonowy we Włocławku Wydział V Gospodarczy ogłosił upadłość J. T. (1) obejmującą likwidację jego majątku. W dniu 07 stycznia 2009 r. Sąd Rejonowy we Włocławku wydział V Gospodarczy zmienił postanowienie z dnia 29 czerwca 2007 r. o ogłoszeniu upadłości J. T. (2) obejmującą likwidację majątku dłużnika na postanowienie z możliwością zawarcia układu. W dniu 20 sierpnia 2009 r. Sąd Rejonowy we Włocławku Wydział V Gospodarczy stwierdził ukończenie postępowania upadłościowego J. T. (1). Postanowieniem z dnia 30 grudnia 2008r. w sprawie V Gzd 1/08 (prawomocnym z dniem 21 stycznia 2009r.) Sąd Rejonowy we Włocławku orzekł o pozbawieniu J. T. (1) prawa prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek oraz pełnienia funkcji członka rady nadzorczej, reprezentanta lub pełnomocnika w spółce handlowej, przedsiębiorstwie państwowym, spółdzielni, fundacji lub stowarzyszeniu na okres trzech lat. Decyzją z dnia 3 marca 2009r. Burmistrz Miasta L. postanowił o wykreśleniu z rejestru ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez Burmistrza Miasta L. Przedsiębiorstwa Handlowo-Usługowego (...) zarejestrowanego pod nr ew. (...) przez J. T. (1). Od 01/1999 do 06/2007 oraz od 06/2008 do 06/2009 J. T. (1) składał dokumenty rozliczeniowe ZUS DRA oraz raporty za siebie i za pracowników zatrudnianych w/w okresach. W dniu 05.02.2009r. J. T. (1) złożył do ZUS dokument wyrejestrowania działalności ZUS ZWPA z datą od 01.02.2009 r. nie dokonał jednak wyrejestrowania siebie jako osoby ubezpieczonej. Pomimo wyrejestrowania działalności gospodarczej do 06/2009 J. T. (1) nadal składał dokumenty rozliczeniowe, w których rozliczał składki za zatrudnianych pracowników oraz za siebie jako osobę prowadzącą działalność. W okresie od 02/2010 do 10/2010 J. T. (1) składał deklaracje SZS rozliczające składki za prowadzącą działalność gospodarczą. W dniu 24.01.2011 r. wpłynął do Wieloosobowego Stanowiska Ubezpieczeń i Składek Inspektorat w L. wniosek Referatu Rozliczeń Kont Płatników Składek o analizę dokonanych zgłoszeń, wyrejestrowań i ustalenia poprawnego okresu podlegania ubezpieczeniom z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej przez J. T. (1) w aspekcie oceny legalności działań płatnika składek związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej po wydaniu przez Sąd orzeczenia prawa prowadzenia działalności i postępowania upadłościowego. Decyzją z dnia 13.05.2011 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. stwierdził, iż z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej J. T. (1) podlega ubezpieczeniom społecznym z tego tytułu od 01.01.1999 r. do 20.08.2009 r.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy zważył, iż wydana decyzja w pełni odpowiada prawu. Sąd ten przywołał znajdujące zastosowanie przepisy prawa i wskazał, że w niniejszej sprawie nie ulega za tym wątpliwości, że prowadzony przez J. T. (1) zakład mechaniki pojazdowej i precyzyjnej-sklep motoryzacyjny należało uznać za wykonywanie działalności gospodarczej. Temporalne granice podlegania ubezpieczeniom społecznym - emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wyznacza z kolei art. 13 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Zgodnie z tym przepisem obowiązek ubezpieczenia trwa od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej do dnia zaprzestania jej wykonywania. We wskazanym przepisie chodzi o faktyczne wykonywanie działalności gospodarczej, czyli działalności zarobkowej, wykonywanej w sposób zorganizowany i ciągły i o faktyczne zaprzestanie tej działalności. Kwestie związane zaś z formalnym zarejestrowaniem, wyrejestrowaniem, czy zgłaszaniem przerw w tej działalności mają ewentualne znaczenie w sferze dowodowej, nie przesądzają natomiast same w sobie o podleganiu obowiązkowi ubezpieczenia społecznego. Zarówno z odwołania od decyzji organu rentowego, jak również z pisma procesowego J. T. (1) z dnia 12.12.2011 r. nie sposób było w ocenie Sądu wywieść, jakie jest jego stanowisko procesowe, co do daty faktycznego zaprzestania działalności gospodarczej. Wnioskodawca dwukrotnie prawidłowo wezwany na rozprawę do osobistego stawienia, pod rygorem pominięcia dowodu z jego zeznań w charakterze strony, nie stawiał się na rozprawę. Podkreślenia w tym miejscu wymaga, że to na J. T. (1) spoczywał obowiązek udowodnienia terminu faktycznego zaprzestania prowadzenia działalności gospodarczej. Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy pozwala w ocenie Sądu meriti na uznanie, że wnioskodawca faktycznie prowadził działalność gospodarczą w okresie od 01.01.1999 r. (zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych) do 20.08.2009 r., tj. chwili zakończenia postępowania upadłościowego. Poczynione ustalenia co do daty faktycznego zaprzestania prowadzenia działalności Sąd dokonał w oparciu o postanowienie Sądu Rejonowego we Włocławku Wydział V Gospodarczy z dnia 20 sierpnia 2009 r. W rezultacie stwierdzenie ukończenia postępowania upadłościowego (po zaspokojeniu wierzycieli) powoduje faktyczne zaprzestanie prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej przez J. T. (1) i ustanie obowiązku ubezpieczenia społecznego. Jest to tym bardziej zasadne stanowisko, że postanowieniem z dnia 30 grudnia 2008r. w sprawie V Gzd 1/08 (prawomocnym z dniem 21 stycznia 2009r.) Sąd Rejonowy we Włocławku orzekł o pozbawieniu J. T. (1) prawa prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek oraz pełnienia funkcji członka rady nadzorczej, reprezentanta lub pełnomocnika w spółce handlowej, przedsiębiorstwie państwowym, spółdzielni, fundacji lub stowarzyszeniu na okres trzech lat. W świetle powyższego wnioskodawca nie mógł legalnie prowadzić pozarolniczej działalności gospodarczej w kraju po zakończeniu postępowania upadłościowego (por. komentarz do art. 373 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze, „Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz” A. Jakubecki, F.Zedler, Lex 2011, wyd.3). Dalszą konsekwencją prawną powyższego zakazu było wykreślenie z rejestru ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez Burmistrza Miasta L.Przedsiębiorstwa Handlowo-Usługowego (...)zarejestrowanego pod nr ew. 2049 przez J. T. (1) na mocy decyzji z dnia 3 marca 2009r. W tych okolicznościach sam fakt dalszego składania przez wnioskodawcę do czerwca 2009r. dokumentów rozliczeniowych, w których rozliczał składki za zatrudnianych i pracowników oraz za siebie jako osobę prowadzącą działalność oraz w okresie od 02/2010 do 10/2010 dokumentów rozliczeniowych w postaci deklaracji SZS za wnioskodawcę jako prowadzącego działalność gospodarczą nie może stanowić, w ocenie Sądu, o dalszym podleganiu obowiązkowi ubezpieczenia społecznego w myśl art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. W świetle powyższego wyводу organ rentowy decyzja ZUS o okresie podlegania wnioskodawcy obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym w okresie od 01.01.1999 r. do 20.08.2009 r. jest prawidłowa. W konsekwencji Sąd Okręgowy uznał, iż odwołanie J. T. (1) było niezasadne i dlatego na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kpc orzekł o jego oddaleniu.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł ubezpieczony, zarzucając błędne ustalenia faktyczne dotyczące przyjęcia przez Sąd okresu w jakim ciążył na nim obowiązek uiszczania należności na rzecz ZUS a co za tym idzie błędne nałożenie na niego obowiązku płatności za okres kiedy nie podlegał obowiązkowi świadczeń na rzecz ZUS Inspektorat w L.. Wskazując na powyższe skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego we Włocławku utrzymującego w mocy decyzję ZUS Oddział w T.i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz o obciążenie kosztami postępowania ZUS Oddział w T.. W uzasadnieniu skarżący umotywował wniesioną apelację, w szczególności akcentując prawne konsekwencje ogłoszenia upadłości w dniu 29 czerwca 2007r.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie wskazać należy, że stosownie do treści art. 378 § 1 k.p.c. sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji, a zatem przedmiotem sporu na obecnym etapie postępowania jest wyłącznie okres, w jakim objęto J. T. (2) ubezpieczeniem społecznym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. W ocenie skarżącego, działalność prowadził nieprzerwanie do 29.06.2007r., tj. do dnia wydania postanowienia przez Sąd Rejonowy we Włocławku V Wydział Gospodarczy, sygn. akt V GUp 2/07, w przedmiocie ogłoszenia upadłości z likwidacją majątku jego firmy PHU (...) z siedzibą w L..

Przechodząc do merytorycznej oceny zaskarżonego wyroku wskazać należy, iż zdaniem Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił stan faktyczny sprawy, a następnie przywołał i wyczerpująco omówił znajdujące zastosowanie przepisy prawa. Nie można jednak podzielić dokonanej przez Sąd I instancji subsumpcji.

Uszło bowiem uwadze Sądu Okręgowego, iż nawet przy zaistniałych trudnościach w uzyskaniu jednoznacznego stanowiska procesowego ubezpieczonego, fakt ogłoszenia upadłości wynika zarówno z uzasadnienia przedmiotowej decyzji organu rentowego, jak i odwołania od niej, a tym samym uwzględnienie jego prawnych konsekwencji było obowiązkiem Sądu.

Przypomnieć można, iż zgodnie z art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 ze zm.) obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu podlegają osoby prowadzące pozarolniczą działalność od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności z wyłączeniem okresu na który wykonywanie działalności zostało zawieszona na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej. W orzecznictwie sądów dotyczącym rozważanej kwestii, związanej z ustalaniem obowiązku podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej przyjmuje się, że dokonanie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej rodzi jedynie domniemanie faktyczne podjęcia działalności i wykonywania jej do czasu wykreślenia z ewidencji, co powoduje w konsekwencji, że ocena organu, czy stan faktyczny niewykonywania działalności gospodarczej ma wpływ na podleganie obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego musi być poprzedzona stosownym ustaleniem i oceną tego organu. Innymi słowy, obowiązek ubezpieczenia osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą wynika z faktycznego prowadzenia tej działalności, a zatem o zaprzestaniu prowadzenia działalności gospodarczej, powodującej wyłączenie z tego ubezpieczenia decyduje faktyczne zaprzestanie tej działalności. Natomiast kwestie związane z formalnym zarejestrowaniem, wyrejestrowaniem, czy zgłaszaniem przerw w tej działalności mają ewentualnie znaczenie w sferze dowodowej, nie przesądzają same w sobie o podleganiu obowiązkowi ubezpieczenia społecznego (por. wyroki Sąd Najwyższego: z 14 września 2007 r., III UK 35/07, LEX nr 483284; wskazany wyżej wyrok z 19 marca 2007 r., III UK 133/06; z 15 marca 2007 r., I UK 300/06, LEX nr 338807; z 27 czerwca 2006 r., I UK 340/05, LEX nr 376431; z 30 listopada 2005 r., I UK 95/05, OSNP 2006 nr 19-20, poz. 311; z 11 stycznia 2005 r., I UK 105/04, OSNP 2005 nr 13, poz. 198).

Mając powyższe na uwadze, wskazać należy, że zawarta w zaskarżonym wyroku ocena prawna nie jest odpowiednia do tego co bezpośrednio wynika z ustalonego stanu faktycznego. Wbrew odmiennej ocenie Sądu Okręgowego, wnioskodawca od momentu ogłoszenia upadłości faktycznie nie wykonywał jakichkolwiek czynności związanych z prowadzoną do czasu ogłoszenia upadłości likwidacyjnej działalnością gospodarczą, gdyż stosownie do przepisów art. 75 ust. 1 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze upadły od tego momentu traci prawo zarządu oraz możliwość korzystania i rozporządzania mieniem wchodzącym do masy upadłości /por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2012 r., II UK 159/11, LEX nr 1170998/.

Zgodnie z art. 61 cytowanej ustawy datę powstania masy upadłości określa dzień ogłoszenia upadłości. Zatem masa upadłości powstaje od początku dnia, w którym ogłoszono upadłość, tj. od godz. 0⁰⁰. Od tej godziny bowiem rozpoczyna się dzień, w którym upadłość ogłoszono (por. wyr. SN z dnia 18 czerwca 2004 r., II CK 364/03, Mon.Praw.

2004, nr 14, s. 631). Z kolei ta okoliczność przesądza o tym, że mienie przedsiębiorcy służące do tej chwili do realizacji celów prowadzonej działalności gospodarczej przekształca się w masę upadłości, która służy syndykowi do zaspokojenia podstawowego celu upadłości likwidacyjnej tj. zaspokojenia wierzycieli. Powyższy cel sprzeczny jest z definicją działalności gospodarczej określonej w art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2007 r. Nr 155, poz. 1095 ze zm.), dla której celem jest zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły. Ponadto z treści przepisów art. 173 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze, syndyk niezwłocznie obejmuje majątek upadłego, zarządza nim, zabezpiecza go przed zniszczeniem, uszkodzeniem lub zabránieniem go przez osoby postronne oraz przystępuje do jego likwidacji. Czynności tych dokonuje w miejsce dotychczasowego właściciela, a także kierownictwa zakładu pracy wobec pracownika. Upadły jest obowiązany wskazać i wydać syndykowi cały swój majątek, a także wydać wszystkie dokumenty dotyczące jego działalności, majątku oraz rozliczeń, w szczególności księgi rachunkowe, inne ewidencje prowadzone dla celów podatkowych i korespondencję.

Stosownie do powyższego, uznać należy, że od chwili ogłoszenia upadłości wnioskodawcy nie wykonywał on żadnej działalności gospodarczej, w szczególności nie miał prawnej możliwości dokonywania czynności związanych z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą, chociaż nadal formalnie występował jako przedsiębiorca w rejestrze działalności gospodarczej. Podkreślenia także wymaga, że w całym okresie postępowania upadłościowego, od ogłoszenia upadłości /29 czerwca 2007r./ do zakończenia postępowania upadłościowego /20 sierpnia 2009r./, cel upadłości pozostaje w sprzeczności z definicją działalności gospodarczej, a tym samym nie można uznać, że ubezpieczony prowadził działalność gospodarczą, nawet, gdy postanowieniem z dnia 7 kwietnia 2009r. oddano zarząd majątkiem w ręce upadłego, powołując dotychczasowego zarządcę na nadzorcę sądowego. Zwrócić także można uwagę, iż wskazana odmienność celów, pozwoliła oddać zarząd majątkiem w ręce upadłego pomimo orzeczonego dnia 30 grudnia 2008r. i prawomocnego od dnia 21 stycznia 2009r. zakazu prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek.

Reasumując, utrata prawa zarządu uniemożliwia upadłemu prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej, w konsekwencji nie spełnia on już przesłanek wystarczających do prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, stąd też w niniejszej sprawie na skutek braku takiej aktywności ubezpieczonego w myśl przepisów art. 13 pkt 4 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, ubezpieczony nie spełniał przesłanki w postaci faktycznego prowadzenia działalności gospodarczej od momentu ogłoszenia jego upadłości, której spełnienie było koniecznym warunkiem do objęcia takiego przedsiębiorcy obowiązkiem ubezpieczeniem społecznym.

Sąd Odwoławczy rozpatrując sprawę w granicach zaskarżenia i będąc nimi związany, uznał, że w sprawie nie zachodziła podstawa do objęcia J. T. (1) ubezpieczeniami społecznymi po dniu 29 czerwca 2007r. i w tym zakresie zmienić należało zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję organu rentowego.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na mocy art. 386 § 1 k.p.c., orzekł, jak w sentencji.